

OPINIA PRAWNA

prof. dr. hab. Tomasza Sójki

dotycząca

wybranych propozycji zmian legislacyjnych zamieszczonych w projekcie z dnia 11 czerwca 2024 r. ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw

sporządzona dla

Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego

Poznań, dnia 30 czerwca 2024 r.

1. Przedmiot i cel Opinii

Przedmiotem niniejszej opinii prawnej („**Opinia**”) jest krytyczna ocena wybranych propozycji zmian legislacyjnych zamieszczonych w przygotowanym przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego („**KKPC**”) projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych („**KSH**”) oraz niektórych innych ustaw, datowanym na dzień 11 czerwca 2024 r. („**Projekt**”). Opinia zawiera generalne oraz szczegółowe uwagi do wybranych propozycji przepisów oraz ich zmian. Celem Opinii jest wskazanie KKPC ewentualnych kierunków dalszych prac nad Projektem, w tym ewentualnych szczegółowych zmian poszczególnych jego postanowień.

2. Informacje o autorze Opinii

Prof. dr hab. Tomasz Sójka. Jest profesorem Wydziału Prawa i Administracji UAM w Poznaniu i adwokatem. Był stypendystą Uniwersytetu Oxfordzkiego, De Paul University w Chicago, oraz Instytutu TMC Assera w Hadze. Pracownik naukowy Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie w ramach pracy dydaktycznej wykłada prawo handlowe, prawo cywilne, prawo rynku kapitałowego. Specjalizuje się w prawie spółek i rynku finansowego, ze szczególnym uwzględnieniem prawa rynków kapitałowych oraz zasad ładu korporacyjnego. Dorobek naukowy prof. Tomasza Sójki obejmuje ponad sto publikacji w wyżej wymienionym zakresie. Jest autorem 4 monografii z zakresu prawa handlowego oraz redaktorem i współautorem wiodącego komentarza do prawa rynku kapitałowego, a także współautorem jednego z wiodących komentarzy do Kodeksu spółek handlowych. Uczestniczył także w procesie legislacyjnym wielu ustaw związanych z prawem gospodarczym.

3. Źródła i zastrzeżenia

Opinia została sporządzona wyłącznie w oparciu o Projekt przekazany Autorowi niniejszej Opinii przez prof. dr. hab. Konrada Osajdę dnia 14 czerwca 2024 r. Opinia została sporządzona na wyłączny użytek KKPC.

4. Opinia dotycząca wybranych postanowień Projektu

- [1] Generalny kierunek zmian proponowanych w ramach Projektu należy ocenić pozytywnie. Jedyne istotne zastrzeżenie co do kierunku zmiany dotyczy kwestii wskazanej w akapicie [8] poniżej (tj. kwestii dotyczącej uwzględniania ograniczeń co do rozporządzania akcjami przy dokonywaniu wpisów w rejestrze akcjonariuszy). Pozytywnie należy ocenić w szczególności projektowane zmiany przepisów mające na celu zwiększenie transparentności informacji dotyczących prowadzenia rejestru akcjonariuszy albo depozytu papierów wartościowych w odniesieniu do akcji danej spółki (w tym w kontekście regulacji dotyczących rachunków i ewidencji DLT), jak również uszczegółowienia informacji zamieszczanych w samym rejestrze akcjonariuszy. Na aprobatę zasługuje również zniesienie mającego *de lege lata* znikome znaczenie normatywne, a wręcz żadne znaczenie praktyczne, podziału na akcje imienne i akcje na okaziciela. Pozytywnie trzeba ocenić także wydłużenie okresu obowiązywania mocy dowodowej akcji wyemitowanych uprzednio w formie dokumentów.
- [2] Poniżej zamieszczam szereg uwag szczegółowych do poszczególnych postanowień Projektu, usystematyzowanych w oparciu o systematykę samego Projektu (z uwzględnieniem łącznego opisania tożsamyh zagadnień problematycznych regulowanych w odniesieniu do prostej spółki akcyjnej oraz spółki akcyjnej). Ostatnia z poniższych uwag ma charakter ogólny.
- [3] **Art. 1 pkt 2 lit. a) *in fine* Projektu (dotyczy projektowanego art. 300³² § 1³ KSH) oraz art. 1 pkt 9 lit. a) *in fine* Projektu (dotyczy projektowanego art. 328² § 1³ KSH).** Wymóg załączenia do zgłoszenia do sądu rejestrowego oświadczenia o zawarciu umowy o prowadzenie rejestru akcjonariuszy (albo o rejestracji akcji w depozycie papierów wartościowych – w przypadku spółki akcyjnej) należy generalnie ocenić aprobująco. Wydaje się, że wymóg złożenia dodatkowego egzemplarza takiej umowy do akt rejestrowych nie jest konieczny, a mogłoby to budzić wątpliwości co do jawności poszczególnych postanowień opisywanych umów (w szczególności dotyczących wynagrodzenia). Sporządzenie dodatkowego oświadczenia na piśmie nie jest wymogiem zbyt uciążliwym dla spółek emitujących akcje. Na uwagę zwraca jednak to, że w przypadku prostej spółki akcyjnej oświadczenie ma być podpisane zarówno przez spółkę (zarząd *in corpore*), jak i przez podmiot prowadzący rejestr akcjonariuszy, zaś w przypadku spółki akcyjnej oświadczenie takie podpisuje wyłącznie podmiot prowadzący rejestr akcjonariuszy albo depozyt papierów wartościowych (usługodawca z perspektywy spółki). Rozumieć należy, że takie zróżnicowanie jest podyktowane hipotetyczną skalą działalności spółek poszczególnych typów, jednak podaję w wątpliwość zasadność takiego zróżnicowania. W mojej ocenie należałoby wprowadzić wymóg złożenia oświadczenia przez spółkę (zgodnie z zasadami reprezentacji albo zarząd *in corpore*) także w przypadku spółki akcyjnej. Dodatkowo w projekcie przepisu art. 328² § 1³ KSH mowa jest o podmiocie „o którym mowa w § 1² pkt 1-2”. W mojej ocenie wystarczy odwołanie się do pkt 1, gdyż pkt 2 dotyczy tego samego podmiotu.
- [4] **Art. 1 pkt 2 lit. b) Projektu (dotyczy projektowanego art. 300³² § 2¹ KSH).** Uwaga techniczna – aktualnie art. 300³² KSH kończy się § 2, w związku z czym wskazuję na konieczność ustalenia, czy § 2¹ to właściwa numeracja (czy nie powinien być to § 3).

- [5] **Art. 1 pkt 2 lit. b) Projektu (dotyczy projektowanego art. 300³² § 2¹ KSH) oraz art. 1 pkt 9 lit. b) Projektu (dotyczy projektowanego art. 328² § 1³ KSH).** Obowiązek zgłoszenia do sądu rejestrowego powinien aktualizować się w związku z każdym przypadkiem wygaśnięcia umowy o prowadzenie rejestru akcjonariuszy (albo o rejestracji akcji w depozycie papierów wartościowych), a nie tylko jej rozwiązania (w domyśle rozwiązania na mocy porozumienia stron – *contrarius consensus* – albo w drodze jednostronnej czynności prawnej strony, takiej jak wypowiedzenie). W mojej ocenie zakres zastosowania projektowanych art. 300³² § 2¹ (opcjonalnie § 3) oraz art. 328² § 1³ KSH powinien być szerszy niż obecnych art. 300³² § 2 i art. 328² § 2 KSH (co wynika z ewidentnego różnicowania charakteru uregulowanych tam obowiązków) i powinien dotyczyć każdego przypadku wygaśnięcia rzeczony umowy (tj. także wygaśnięcia np. wskutek utraty bytu prawnego przez usługodawcę). W mojej ocenie wyrażenie „rozwiązanie” należy w projektowanych przepisach zastąpić wyrażeniem „wygaśnięcie”, przy pozostawieniu siedmiodniowego terminu na zgłoszenie (liczonego od dnia wygaśnięcia).
- [6] **Art. 1 pkt 4 lit. a) Projektu (dotyczy projektowanych zmian art. 300³³ § 1 pkt 5 i 7 KSH) oraz art. 1 pkt 11 lit. a) Projektu (dotyczy projektowanych zmian art. 328³ § 1 pkt 5 i 7 KSH).** W kontekście projektowanych zmian pkt 5 należy raczej skupić się na kwestiach technicznych, w szczególności związanych z czytelnością tekstu prawnego (nawiasy zamiast myślnika w odniesieniu do „w przypadku podmiotów wpisanych do rejestru”, zastąpienie spójników „albo” spójnikami „lub” w odniesieniu do różnych adresów akcjonariusza – uwagi te dotyczą odpowiednio projektowanych zmian pkt 7). W kontekście odniesienia do rodzajów współwłasności (choć *de iure* w przypadku akcji mamy do czynienia ze wspólnością praw, a nie współwłasnością *sensu stricto*) można – dla uniknięcia wątpliwości – dodać odesłanie „w rozumieniu art. 196 § 1” Kodeksu cywilnego („KC”). Zdecydowanie dalej idącą ingerencję widziałbym na gruncie umiejscowienia brzmienia projektowanych pkt 7). W mojej ocenie informacje dotyczące osób zastawników i użytkowników akcji powinny znaleźć się w pkt 6) § 1 art. 300³³ oraz art. 328³ KSH i powinny być koherentne z zakresem informacji dotyczących nabywców. Projektowane zmiany pkt 7) powinny się zatem znaleźć w obecnych pkt 6) ww. przepisów, zaś pkt 7) powinny pozostać bez zmian. Od strony technicznej kwestia jest oczywiście do dokładnego dopracowania – z uwzględnieniem uwag poczynionych także powyżej do pkt 5) (za wyjątkiem kwestii współwłasności, chociaż z możliwością ujawnienia także informacji o ewentualnej wspólności ograniczonych praw rzeczowych).
- [7] **Art. 1 pkt 5 lit. b) Projektu (dotyczy projektowanych zmian art. 300³⁴ § 3 KSH) oraz art. 1 pkt 12 lit. a) Projektu (dotyczy projektowanych zmian art. 328⁴ § 3 KSH).** Z technicznego punktu widzenia powinno się wskazać na dodanie zdania drugiego i zdania trzeciego, a nie jedynie zdania drugiego. Nadto konieczność poświadczania złożenia oświadczenia „pieczęcią” wydaje się być dzisiaj odrobinę anachroniczna, a przede wszystkim zbędna.
- [8] **Art. 1 pkt 5 lit. c) Projektu (dotyczy projektowanych zmian art. 300³⁴ § 6 KSH) oraz art. 1 pkt 12 lit. b) Projektu (dotyczy projektowanych zmian art. 328⁴ § 6 KSH).** Generalnie całą istotę projektowanych w tym miejscu zmian należy ocenić jako kontrowersyjną. *De*

lege lata, w przepisie nakładającym na prowadzącego rejestr akcjonariuszy obowiązek uwzględniania ograniczeń co do rozporządzania akcjami, ustawodawca **nie precyzuje, o jakie ograniczenia co do rozporządzania akcją chodzi**. W mojej ocenie obecny stan prawny – przy uwzględnieniu właściwej interpretacji przepisów art. 300³⁴ § 6 i art. 328⁴ § 6 KSH – wydaje się wystarczająco regulować omawianą kwestię. Chodzi tutaj bowiem o ograniczenia skuteczne *erga omnes* (czyli wynikające z przepisów prawa albo postanowień umowy czy statutu spółki), a nie o ograniczenia skuteczne wyłącznie w sferze zobowiązaniowej (zobowiązania do nierozporządzania akcjami), które mogą wynikać z umów zawieranych pomiędzy akcjonariuszami czy też pomiędzy akcjonariuszami a osobami trzecimi. **Projektowane zmiany rodzą ryzyko, że również takie *stricte* zobowiązaniowe ograniczenia dotyczące rozporządzania akcjami będą musiały być uwzględniane przez podmiot prowadzący rejestr akcjonariuszy, o ile będą one wynikać z dokumentów przedstawionych przez osobę żądającą dokonania wpisu** (czyli np. z umowy akcjonariuszy). Rodzi to ryzyko faktycznego uwzględniania przez podmioty prowadzące rejestry akcjonariuszy ograniczeń nieskutecznych w sferze przejścia praw z akcji, co w konsekwencji prowadziło do bezzasadnego blokowania skutecznego zbywania akcji objętych ograniczeniami rozporządzania skutecznymi wyłącznie w sferze zobowiązaniowej. Zmianę pozostawiam zatem do gruntownego rozważenia.

- [9] **Art. 1 pkt 17 lit. a) Projektu (dotyczy projektowanej zmiany art. 337 § 2 KSH).** Problematyczne wydaje się być posłużenie się w zdaniu drugim pojęciem „akcje o ograniczonej zbywalności”. W mojej ocenie z pojęcia tego można albo zrezygnować (zastępując to wyrażenie wyrażeniem „akcje, o których mowa w zdaniu poprzednim”), albo – co chyba byłoby lepszym rozwiązaniem – umieścić definicję nawiasową „akcji o ograniczonej zbywalności” na końcu zdania pierwszego.
- [10] **Art. 1 pkt 17 lit. a), pkt 18 i pkt 20 Projektu (dotyczy projektowanych zmian art. 337 § 2, art. 351 § 1 i art. 356 § 1 KSH).** Projektowane zmiany przewidują wymóg oznaczenia akcji winkulowanych, akcji uprzywilejowanych i akcji, z którymi związany jest obowiązek powtarzających się świadczeń niepieniężnych w statucie „co do serii i numerów”. Należałoby wprowadzić przepis intertemporalny nakazujący spółkom akcyjnym dostosowanie brzmienia statutów do nowych przepisów w odpowiednio długim terminie (np. termin 3-letni). Przy okazji spółki mogą również dostosować swoje statuty do zniesienia podziału akcji na imienne i na okaziciela.
- [11] **Art. 1 pkt 24 Projektu (dotyczy projektowanych zmian art. 434 § 3 KSH).** Projektowane zmiany przewidują przyznanie zarządowi prawa do dyskrecjonalnego podjęcia decyzji o rezygnacji z dokonywania ogłoszeń o prawie poboru w każdej spółce akcyjnej. Należałoby, w mojej ocenie, rozważyć ograniczenie zastosowania tego prawa do spółek, które nie są spółkami publicznymi (z uwagi na rozproszenie akcjonariatu w tych ostatnich oraz ryzyka związane z identyfikacją akcjonariuszy, którym przysługuje prawo poboru).
- [12] Projekt przewiduje szereg zmian w ustawach pozakodeksowych związanych ze zniesieniem podziału akcji na akcje imienne i akcje na okaziciela. W tym kontekście należy jednak wskazać

na konieczność szczegółowej analizy całokształtu prawodawstwa krajowego pod kątem tego podziału. Moją uwagę zwraca chociażby:

- a) art. 63 ust. 5 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym,
- b) art. 156 ust. 5 pkt 4 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne,
- c) art. 70a ust. 1 pkt 4 oraz art. 212 ust. 1 pkt 4 ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji,
- d) art. 13 ust. 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o portach i przystaniach morskich,
- e) art. 5 ust. 1 pkt 5 ppkt d) ustawy z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych,
- f) art. 4 ust. 1 pkt 3 ppkt d) ustawy z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym,
- g) art. 13 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o pomocy publicznej dla przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy,
- h) art. 164 ust. 1a ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze.

Podpis jest prawidłowy

Dokument podpisany przez Tomasz Sójka

Data: 2024.07.01 13:02:07 CEST

